

ВИЗНАЧЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ДОХОДІВ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

Анотація. Проаналізовано методуку доходів, що були застосовані банками для аналізу. Проведено дослідження доходів комерційних банків України в динаміці з 2009 – 2011 рр. Наведено рекомендації щодо поліпшення дохідності банку.

Аннотация. Проанализирована методика доходов, примененных банками для анализа. Проведено исследование доходов коммерческих банков Украины в динамике с 2009 – 2011 гг. Приведены рекомендации по улучшению доходности банка.

Annotation. The importance of analyzing income of banks has been considered. Methods used by banks for revenue analysis on which the study of income of commercial banks of Ukraine was made in the dynamics from 2009 – 2011. Solutions to the problem were provided.

Ключові слова: доходи, цінні папери, сек'юритизація, скоринг, синдікований кредит.

Обліково-аналітичну складову доходів комерційних банків розглянуто в працях таких науковців, як Коваленко М. А. [1], Герасимович А. М., Кіндрацька Т. В., Кривов'яз Т. В. [2], Загородній А. Г. [3], Литвин Н. Б. [4].

За останні декілька років банківська система України зазнала глобальних змін. Стався різкий перехід від централізованої до комерційної банківської системи, у якій чітко розмежовані функції центрального і комерційних банків. Унаслідок цього посилилася конкуренція в банківському середовищі. Зростає зацікавленість в якості фінансового становища банку з боку його клієнтів і власників. Фінансова стабільність банку стає питанням його виживання, оскільки банкрутство в умовах ринку виступає вірогідним результатом фінансової діяльності нарівні з іншими можливостями. Надійність банку стає першочерговим питанням. Для визначення надійності комерційного банку перш за все аналізують доходи банку, які є основним показником результативності його фінансової діяльності.

Метою даної роботи є теоретичне обґрунтування оцінки доходів комерційного банку.

Завдання дослідження – розглянути теоретичні аспекти дохідності комерційних банків; запропонувати способи підвищення доходу банку.

Об'єктом дослідження виступає дохідність банку.

Предметом дослідження є обліково-аналітичні етапи з відображення доходів комерційних банків.

Уся господарська діяльність комерційного банку – здійснення банківських угод – має назву "статутна діяльність". Її проведення вимагає від комерційного банку значних витрат, але, крім витрат, виникають доходи як результат діяльності комерційного банку. Результатом зіставлення доходів та витрат є фінансовий результат статутної діяльності, який виступає у вигляді прибутку чи збитків.

Поняття дохідності комерційного банку відображає позитивний сукупний результат діяльності банку у всіх сферах його господарсько-фінансової і комерційної діяльності. За рахунок доходів банку покриваються всі його операційні видатки, включаючи адміністративно-управлінські, формується прибуток банку, розмір якого визначає рівень дивідендів, збільшення власних коштів і розвиток пасивних і активних операцій [2, с. 98–99].

Доходи – це збільшення економічних вигод протягом звітного періоду у формі припливу, або зростання активів, або зменшення зобов'язань, що спричиняють збільшення капіталу і не є внесками акціонерів.

Для оцінки доходів та видатків необхідно розрахувати загальну суму доходів банку, отриману за період із наступним поділом її на види доходів, що надійшли від проведення різноманітних видів банківських операцій.

Найбільш важливим джерелом доходу комерційного банку є надання позик, включаючи відсотки за рахунками "Ностро". Усі банки при розробці кредитної політики враховують такий фактор, як прибуток.

Важливим за значенням джерелом доходів комерційного банку є доходи, отримані від операцій з цінними паперами. Розмір доходів даного виду залежить від розміру і структури портфеля інвестицій і прибутковості [4, с. 127–130].

Доходи банку за ознакою прибутковості дозволяють виявити активи, що приносять і не приносять дохід. Активами, які приносять банку дохід, є: коротко- і довгострокові позики, кредити іншим банкам, акції, заборгованість з факторингу, кошти, перераховані підприємствами для участі в їх господарській діяльності.

Активи, що не приносять банку дохід, – каса, кореспондентський рахунок, резервний рахунок, обсяг основних засобів, сума іммобілізованих власних коштів. Скорочення зазначених активів підвищує прибутковість банку [2, с. 105–107].

Крім цього, слід проводити оцінку стабільних доходів комерційного банку. Стабільними доходами є ті доходи, які залишаються практично постійними протягом досить тривалого періоду часу і можуть легко прогнозуватися на перспективу. Велика стабільність властива насамперед доходам від основної діяльності. Відсутність стабільності відображає ризикованість бізнесу. Чим більша нестабільність у доходах, тим нижча якість доходів.

Аналізуючи комерційні банки в Україні за 2009 – 2011 роки, можна зазначити, що не поступаються своїми

позиціями жодному з банків і знаходяться на першому та другому місцях відповідно Приватбанк і Райффайзен Банк Аваль.

У діяльності Приватбанку за весь період спостерігається стабільне зростання доходів, це пов'язано з процентним і комісійним доходами, які за чотири роки збільшилися на 85 %. Важливу роль у цих показниках відіграє спектр послуг, які надає банк, а саме більше 150 видів, серед яких – поточні операції, різноманітні програми споживчого кредитування.

Райффайзен Банк Аваль збільшив процентний дохід на 72 %. Настільки високі показники пов'язані з оперативним обслуговуванням клієнтів, системою електронного обігу, використанням передових банківських та інформаційних технологій.

Наприклад, такі банки, як "ПУМБ" і ОТП Банк, впевнено збільшують свої показники, однак їм це вдається не так швидко, як конкурентам. У 2009 р. торговий дохід ОТП Банку був негативним і дорівнював 10 532 тис. грн, проте вже у 2010 р. цей дохід почав зростати і вже у 2011 року він досяг 812 631 тис. грн [5].

Почавши свою діяльність з обслуговування зовнішньоторговельного обороту вітчизняної промисловості, "ПУМБ" поступово розширив спектр послуг і за головними фінансовими показниками ввійшов у десятку найбільших українських банків, закріпивши за собою репутацію стабільного та надійного фінансового інституту [5].

Для того щоб банк збільшував свої доходи, доцільно постійно розширювати число своїх клієнтів, прискорювати оборот грошових коштів, поліпшувати структуру доходів. Також можна запропонувати такі способи, як: оптимізація діяльності банку, сек'юритизація активів, скоринг кредитів, синдикування кредитів.

Сек'юритизація за певних обставин дозволяє підвищити банку прибутковість на власний капітал, дотримуватись вимоги достатності власного капіталу; залучити дешевші кредитні ресурси з причини високої забезпеченості позики сек'юритизованими активами; знизити вартість фінансування за рахунок того, що кредитний рейтинг сек'юритизованих цінних паперів може бути вищим за рейтинг емітенту.

Скоринг дає оцінку кредитного ризику, вираженого в термінах ймовірності; дозволяє визначити ймовірність затримки чергового платежу, що сприяє вибору більш ефективних методів роботи з простроченою заборгованістю. Застосовуючи скорингову модель до минулих кредитів, банк може оцінити величину витрат, яких вдалося б уникнути за рахунок підвищеної точності аналізу кредитних заявок.

При застосуванні синдикуваного кредитування банк може подолати проблеми недостатності джерел кредитування, дозволяє уникнути ризику втрати ліквідності при наданні великих довгострокових кредитів та зниженні показника нормативу достатності капіталу [1, с.198–201; 3, с.112–114].

Слід зазначити, що в умовах нестабільності комерційних банків необхідно постійно знижувати ризикованість, підвищувати процентний та комісійний дохід, знаходити шляхи підвищення прибутковості власного капіталу. Це дозволить, у свою чергу, мобілізувати тимчасові витрати зі стягнення простроченої заборгованості, що, безумовно, потребує подальшого розгляду і вдосконалення.

Наук. керівн. Глебова Н. В.

Література: 1. Коваленко М. А. Операції сучасного комерційного банку [Електронний ресурс] / Коваленко М. А. – Режим доступу : <http://www.cul.com.ua/catalogue.html?page=27&cat=13&order=name>. 2. Герасимович А. М. За заг. ред. проф. Герасимовича А. М. / Герасимович А. М., Кіндрацька Т. В., Кривов'яз Т. В. – К. : КНЕУ, 2004. – 536 с. 3. Загородній А. Г. Облік у банках [Електронний ресурс] / Загородній А. Г. – Режим доступу : <http://www.cul.com.ua/catalogue.html?page=27&cat=13&order=name>. 4. Литвин Н. Б. Фінансовий облік у банках [Електронний ресурс] / Литвин Н. Б. – Режим доступу : <http://vceknigi.ru/student/20134-skachat-besplatno-knigu-litvin-nb-fnansoviy-oblk-u-bankah-u-kontekst-msfz.html>. 5. Вісник Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://un2-3.bank.gov.ua>.